

Prefață

«RESTRÂNGEREA EXERCITIULUI LIBERTĂȚILOR PUBLICE»

Lucrarea pe care domnul Dumitru BIG o înfățișează astăzi publicului larg constituie rezultatul strălucit al unui intens efort de cercetare științifică realizat în cadrul studiilor doctorale pe care autorul le-a desăvârșit în cadrul Universității din București, sub îndrumarea reputatului profesor Ioan MURARU. Ea abordează o temă de mare interes și actualitate dintr-o dublă perspectivă, teoretică și practică. Din punct de vedere teoretic, lucrarea de față reprezintă încă o temerară încercare de aprofundare a conceptelor de stat și putere de stat, care nu pot fi concepute fără analiza detaliată a libertăților publice și precizarea situațiilor și modalităților prin care ele pot fi restrânse. Din punct de vedere practic, autoritățile publice chemate să asigure protecția drepturilor cetățenilor în paralel cu îndeplinirea atribuțiilor proprii nu pot ignora nici manifestările specifice puterii de stat, dar nu pot nici să treacă fără discernământ peste limitele puterii care sunt libertățile publice. Posibilitatea conferită prin chiar legea fundamentală anumitor autorități ale statului de a recurge, în situații de excepție, la artificiul restrângerii exercițiului libertăților publice în vederea salvagădării altor valori, apreciate într-un context particular ca având importanță mai mare pentru detentorul puterii de stat (poporul) constituie terenul de încercare al oricărei democrații autentice. Căci nimic nu poate fi mai dificil decât aflarea aceluși echilibru, necesar dar și extrem de delicat, între autoritatea statului și deplina exercitare a drepturilor fiecărui individ în cadrul unei societăți organizate. Viața cotidiană a individului în cadrul oricărei colectivități umane structurate se desfășoară, în mod normal, fără ca acesta să aibă conștiința celor două extreme între care ar putea, teoretic oricând, oscila mediul său natural: anarhia, pe de o parte și autoritarismul, pe de alta parte. Dar chiar și în limitele a ceea ce astăzi ne-am obișnuit să considerăm normalitate, excepțiile pot apărea. Restrângerea exercițiului libertăților publice constituie tocmai o astfel de excepție și fie și numai din aceasta perspectivă ea merită o analiză aprofundată.

Cercetarea întreprinsă de domnul Dumitru Big pornește de la contextul particular al sistemului juridic românesc, dar nu uită să abordeze și realitățile proprii altor state. Cum starea naturală a ființei umane nu a fost încă definită prin norme juridice, iar normalitatea la nivel social general este rezultatul unor vectori stabiliți mai degrabă după criterii sociologice decât normativiste, comparația cu alte modalități de soluționare a aceluiași tip de probleme rămâne singurul mod de a ne asigura că reglementările naționale se înscriu într-un armonios «concert» normativ și nu fac notă discordantă. Evident, procedeul comparației aduce în discuție și conceptul de standard de referință. Autorul a decis însă, în mod inspirat, să nu opereze cu concepte absolute și să păstreze o largă deschidere față de multiple opțiuni, fiecare valabilă în interiorul unui anumit set de parametri.

Lucrarea este structurată în două părți, prima operând cu necesarele delimitări doctrinare și jurisprudențiale între conceptul de restrângere a exercițiului libertăților publice și cele adiacente de limite, interdicții sau derogări de la regimul juridic al drepturilor fundamentale, iar a doua tratând despre cazurile în care se justifică restrângerea exercițiului libertăților publice. Ambele părți ale analizei pornesc de la premisa fundamentală că orice abordare a fenomenului juridic presupune nu doar decelarea raționamentelor tehnice care justifică o anumită instituție, ci mai ales înțelegerea profundă a consecințelor acelor instituții. Așa cum corect afirmă autorul, studierea oricărui principiu de drept, se poate dovedi relativă dacă nu sunt avute în vedere și consecințele de ordin practic. Finalitatea ultimă a oricărui demers științific constă în potențialul pe care îl are de a fi aplicabil în practică, iar domnul Dumitru Big nu a uitat niciun moment acest adevăr.

În egală măsură, știința dreptului fiind prin excelență de ordin social, orice text normativ, inclusiv de ordin constituțional, nu poate fi pe deplin înțeles decât dacă se are în vedere dinamica sa și efectele pe care el le determină în practica instituțiilor vizate. La nivel constituțional, cu precădere în ceea ce privește protecția drepturilor fundamentale, practica instituțională poate fi identificată atât prin comportamentul constituțional pe care ar trebui să îl verifice permanent, în cadrul unui constant efort autoreflexiv, toate autoritățile publice, dar mai ales prin jurisprudența constituțională. Deciziile judecătorului constituțional, în special cele prin care acesta identifică și sancționează comportamente neconforme cu standardele constituționale în materie de protecție a libertăților publice, sunt tot atâtea repere pentru activitatea instituțiilor publice și pot chiar, uneori, să influențeze și

procesele decizionale la nivelul statului. Sunt acestea tot atâtea argumente pentru care o astfel de cercetare nu putea să ignore atât practica jurisdicției constituționale din țara noastră, dar nici pe cea a altor tipuri de jurisdicții, fie la nivel național, fie internațional. În acest context, o atenție specială este acordată Curții europene a drepturilor omului, explicabil în măsura în care aceasta constituie de multă vreme un reper important și pentru Curtea Constituțională a României în interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale. De altfel, așa cum judicios remarca și autorul, între jurisprudențele celor două jurisdicții există deja numeroase puncte de convergență, inclusiv în domeniul supus analizei. Astfel, Curtea Constituțională a României și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au stabilit că: evitarea unui pericol real ce ar amenința ordinea constituțională, prevenirea riscului răspândirii unei epidemii ori consecințele unei calamități naturale, protecția minorilor, apărarea securității naționale, a ordinii publice, reprezintă măsuri care privesc restrângerea exercițiului libertăților publice, fiind necesare într-o societate democratică, deoarece prin aceste măsuri se urmărește protejarea unor valori fundamentale.

Întreaga lucrare se plasează în termenii unei paradigme care este la fel de veche ca și conceptul de stat, dar care se prezintă mereu sub altă formă, în funcție de gradul de dezvoltare și particularitățile fiecărui stat analizat. Această paradigmă opune rațiunea de a fi a statului ca titular al puterii publice și poziția pe care o ocupă individul în cadrul statului, mai precis raporturile dintre putere și drepturile fundamentale. Prin prisma modului în care această paradigmă este transpusă în plan legislativ trebuie observat că există două posibilități: fie utilizarea unui sistem preventiv, caracterizat prin aceea că permite autorităților publice să dispună anumite măsuri pentru a preîntâmpina încălcarea ordinii de drept, fie prin utilizarea unui sistem represiv, care pleacă de la ideea potrivit căreia exercițiul libertăților publice este incompatibil cu dispunerea unor măsuri prealabile și impune, cu necesitate, limitări ale acestora. Întrucât societatea umană modernă tinde spre coeziune, ordonarea relațiilor sociale printr-un sistem de norme care să asigure exercitarea libertăților publice, protecția valorilor sociale fundamentale și ocrotirea libertăților celorlalți implică cu necesitate existența unor limite pentru drepturi și libertăți; absența limitelor deschide calea spre arbitrar, conferind sistemului juridic trăsături improprii statului de drept. Autorul se străduiește să identifice în ipotezele normative expres și limitativ enumerate de constituant (securitatea națională, ordinea publică, sănătatea ori morala

publică, instrucția penală, prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav) tot atâtea justificări ale intervenției autorității statului în zona de autonomie a individului, fără a justifica mai mult decât este nevoie acest tip de limitare a libertăților publice.

În acest context, analiza făcută principiului proporționalității este meritorie, căci reușește să surprindă caracteristicile proprii oricărei linii de demarcație între două domenii ireconciliabil diferite, dar sortite să co-existe pașnic. Restrângerea exercițiului libertăților publice este terenul cel mai fertil pe care principiul proporționalității putea să se dezvolte, așa cum rezultă și din textul constituțional și din bogata jurisprudență a Curții Constituționale. Proporționalitatea reprezintă un barometru în domeniul restrângerii exercițiului libertăților publice, fiind considerat în doctrină unul din criteriile cele mai eficiente de control asupra intervenției statale în materia drepturilor individului. Protecția pe care o oferă proporționalitatea este apreciată *in concreto* de Curtea Constituțională a României. Prin implicațiile sale nu doar asupra sferei libertăților publice, dar asupra întregului sistem normativ român, autorul ajunge la concluzia că principiul proporționalității contribuie la constituționalizarea sistemului de drept românesc și reprezintă unul dintre pilonii consolidării statului de drept în România.

Cartea domnului Dumitru BIG se parcurge în ritm alert și cu o reală plăcere a lecturii, autorul reușind să confere interes chiar și unor aspecte în mod uzual mai terne sau binecunoscute. Interesul cititorilor va fi cu siguranță stimulat de acuratețea cu care sunt prezentate opiniile din doctrină, concurente sau contrare celor exprimate de autor, precum și de bogăția și rigoarea argumentelor cu care autorul își susține propriile păreri. Autorul dă dovadă de o bună cunoaștere nu doar a domeniului analizat, ci și a contextului său, de la cel istoric și politic, până la cel instituțional și uman. Acestea sunt tot atâtea argumente care recomandă lucrarea, cu mai multă căldură decât ar putea-o face orice prefață.

Prof. univ. dr. **Elena-Simina Tănăsescu**

Prodecan al Facultății de Drept
din cadrul Universității București

septembrie 2008

Introducere

Abordarea științifică a acestei teme pornește, fără îndoială, de la contextul juridic constituțional național cu surprinderea particularităților din cadrul dreptului constituțional din alte state democratice.

Viziunea comparatistă avută în vedere reprezintă, în primul rând, o luptă împotriva prejudecăților și, în al doilea rând, oferă un bun termen de comparație, chiar dacă realitatea juridică nu este aceeași în toate sistemele de drept.

În același timp, studierea principiului restrângerii exercițiului libertăților publice, ca de altfel, a oricărui principiu de drept, se poate dovedi relativă dacă nu sunt surprinse și consecințele de ordin practic.

Întrucât știința dreptului este prin excelență de ordin social, cu o mare aplicabilitate practică, orice text normativ, inclusiv de ordin constituțional, nu poate fi pe deplin înțeles decât dacă se are în vedere dinamica sa, ilustrată cel mai bine în cadrul jurisprudenței constituționale.

Iată, prin urmare, câteva repere de ordin metodologic care au stat la baza cercetării științifice privind conținutul normativ, limitele, rolul și importanța principiului constituțional al restrângerii exercițiului libertăților publice în cadrul sistemului de drept românesc.

Sub acceptarea ideii potrivit căreia cercetarea științifică a dreptului public în general, și a dreptului constituțional, în particular, presupun o anumită convergență, un anumit cod privind terminologia utilizată, analiza restrângerii exercițiului libertăților publice este structurată în două părți.

Partea întâi, intitulată **Delimitări doctrinare și jurisprudențiale între restrângerea exercițiului drepturilor, limitele drepturilor, interdicții, derogări, excepții sau alte situații prevăzute de Constituție**, cuprinde un număr de 9 capitole, unele dintre acestea fiind divizate în secțiuni.

În cuprinsul acestei părți am căutat să răspund la întrebarea, firească de altfel, și anume aceea de a ști ce sunt libertățile publice, concept în jurul căruia gravitează toate celelalte categorii constituționale utilizate în demersul științific supus analizei, iar pentru a

identifica gradele de libertate în consonanță cu bogăția normativă a principiului consacrat în art. 53 din Constituția României a trebuit să răspund la cel puțin două probleme:

- rațiunea de a fi a statului ca titular al suveranității juridice;
- raportul pe care acesta îl are cu persoana fizică.

De altfel, întreaga cercetare științifică este abordată sub semnul acestor două probleme fundamentale.

În același timp am căutat să valorific atât doctrina, cât și jurisprudența, în scopul identificării limitelor acestui principiu față de alte categorii constituționale.

Ceea ce este foarte important, și aici ne apare foarte clar delimitarea dintre restrângerea exercițiului libertăților publice și „interdicții”, „derogări” și „excepții”, prevăzute *expressis verbis* în textele constituționale, este faptul că, spre deosebire de acestea din urmă, care reprezintă **limite de ordin constituțional, restrângerea exercițiului libertăților publice este de ordinul legii**, este conjuncturală, nu afectează substanța dreptului și, ca atare, este temporară și proporțională cu situația care a determinat-o.

Din aceste motive, nu poate fi acceptată ideea, promovată chiar la nivelul Parlamentului României, cu prilejul dezbaterilor privind modificarea Codului de procedură penală, conform căreia „deși în textele constituționale identificăm anumite interdicții sau derogări, art. 53 vine și creează o supapă prin care îți încalcă și drepturi și libertăți fundamentale”.

Partea a doua este intitulată **Cazurile în care se justifică restrângerea exercițiului libertăților publice** și cuprinde un scurt examen al situațiilor în care este permisă, din perspectivă constituțională, restrângerea exercițiului unor libertăți publice, proporționalitatea restrângerii, precum și caracterul nediscriminatoriu al acesteia într-o societate democratică.

Deși democrația este o revendicare colectivă și este strâns legată de sistemul de protecție a libertăților publice, ea reprezintă totodată o limită în ceea ce privește exercițiul lor, deoarece libertățile publice prin natura lor nu au caracter absolut.

Această „limită a limitărilor”, privită din perspectiva restrângerii exercițiului libertăților publice, reprezintă gradul de compatibilitate al măsurilor dispuse în raport cu cetățeanul, adică în ce măsură restrângerea exercițiului unor libertăți publice răspunde spiritului democratic sub aspectul toleranței, al pluralismului social, al flexibilității și al aplicării individuale a restrângerii.

Întrucât demersul științific nu poate fi finalizat fără a sublinia **importanța principiului constituțional al restrângerii exercițiului libertăților publice**, se poate aprecia că art. 53 din Constituția României, alături de alte garanții interioare edificiului constituțional, precum principiul egalității, accesul liber la justiție, ori principiul nediscriminării, oferă o soluție juridică pentru adaptarea regimului juridic privind garantarea libertăților publice, la realitățile sociale, permițând numai cu titlu de excepție restrângerea exercițiului acestora și numai cu privire la situațiile strict determinate de norma constituțională, situații ce definesc un interes public major, legiuitorul neputând adăuga altele noi.

În același timp, principiul restrângerii exercițiului libertăților publice face posibil realizarea unui echilibru între autoritate și cetățean, întrucât vine să concilieze două interese opuse, exercițiul libertăților publice și limitarea legiuitorului în actul de legiferare, reprezentând unul dintre izvoarele constituționale pe baza cărora se fundamentează deciziile Curții Constituționale.

Având în vedere aceste caracteristici, se poate aprecia că acest principiu contribuie la constituționalizarea sistemului de drept românesc și reprezintă unul dintre pilonii consolidării statului de drept în România.

Autorul

PARTEA I

**Delimitări doctrinare și jurisprudențiale
între restrângerea exercițiului
drepturilor, limitele drepturilor,
interdicții, derogări, excepții și alte
situații prevăzute de Constituție**

Capitolul I

Terminologie și concept

Abordarea științifică a unui subiect atât de sensibil precum „Restrângerea exercițiului libertăților publice” impune, cum de altfel este și firesc, unele clarificări de ordin terminologic privind conceptul de „libertăți publice”, concept în jurul căruia gravitează toate celelalte categorii constituționale utilizate în demersul nostru, respectiv: exercițiu, limite, restrângerea exercițiului, interdicții și alte restricții constituționale, dar și concepte precum: securitate națională, ordine publică, instrucție penală, caz excepțional.

Din moment ce aceste noțiuni privesc persoana umană în raport cu autoritățile statale, folosirea unui limbaj juridic adecvat care să permită evitarea confuziilor și identificarea soluțiilor legislative privind exercitarea și protecția drepturilor omului și a cetățeanului, ne obligă să investigăm realitatea concretă a societății, deoarece „explicarea lor se poate face numai în interdependență cu realitățile economice, sociale și politice existente în societate la un moment dat”¹.

Întrucât tema supusă cercetării se referă cu precădere la realitatea juridică constituțională actuală din România, identificarea noțiunilor și a terminologiei folosite, precum și explicarea lor, sunt obligatorii.

În Constituția din 8 Decembrie 1991² sunt folosiți în mod frecvent termenii drept și libertate, după cum urmează: **drept**, atunci când consacră dreptul la viață (art. 22); dreptul la apărare (art. 24); dreptul la informație (art. 31); dreptul la un mediu sănătos (art. 35); dreptul de vot (art. 36); dreptul de a fi ales (art. 37); dreptul de asociere (art. 40); dreptul la grevă (art. 43) etc. Tot Constituția folosește și termenul de

---

¹ I. Muraru, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Actami, București, 1998, p. 165-166.

² Precizăm că în continuare vom opera cu denumirile actualizate și articolele renumerotate ca urmare a Legii de revizuire a Constituției nr. 429/2003 (M. Of. nr. 758 din 29 octombrie 2003) aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003.

libertate, atunci când reglementează libertatea individuală (art. 23); libertatea conștiinței (art. 29); libertatea de exprimare (art. 30); libertatea întrunirilor (art. 39), dar și **drepturi** sau **libertăți**, atunci când reglementează restrângerea exercițiului acestora (art. 53).

De asemenea, nu este lipsită de semnificație juridică nici terminologia utilizată în documentele internaționale privind drepturile omului și ale cetățeanului, aceasta cu atât mai mult cu cât, potrivit art. 20, raportat la art. 11 din Constituția României, Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, fac parte din dreptul intern.

Astfel, **Declarația Universală a Drepturilor Omului** în art. 2 prevede: „fiecare se poate prevala de toate **drepturile** și de toate **libertățile** proclamate...”, iar în art. 29 alin. (2) prevede: „În exercitarea **drepturilor și libertăților** sale...”.

În **Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale** vom identifica termenul de **drept** sau **libertate** în art. 5-8, art. 13, etc; iar în **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice** asemenea noțiuni pot fi identificate în art. 2-6, art. 10, art. 12, art. 18-21.

De asemenea, în Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, termenii **drept** și **libertate** sunt folosiți astfel: **drept**, când se consacră dreptul la viață (art. 2); dreptul la judecată în mod echitabil (art. 6); dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale (art. 8). Tot în acest document vom identifica și termenul de **libertate**, atunci când se are în vedere: libertatea de gândire și libertatea de a-și manifesta religia [art. 9 alin. (1)-(2)]; libertatea de exprimare (art. 10); libertatea de întrunire pașnică și libertatea de asociere (art. 11).

Din această succintă prezentare se poate observa faptul că terminologia utilizată este diferită, motiv pentru care câteva explicații de ordin juridic, referitoare la aceste nuanțări terminologice, se impun.

Atât în doctrină, cât și în jurisprudență se apreciază că terminologia utilizată „desemnează o singură categorie juridică și anume dreptul fundamental¹”, iar nuanțările terminologice au cel puțin două explicații,

---

¹ I. Muraru, Protecția constituțională a libertăților de opinie, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 7.

una de ordin istoric, potrivit căreia la început au apărut libertățile ca exigențe ale omului în opoziție cu autoritățile, iar aceste libertăți nu presupuneau din partea celorlalți decât o atitudine generală de abținere.

Evoluția libertăților în contextul social și politic a avut ca rezultat cristalizarea unui mănunchi de drepturi apreciate ca inerente ființei umane, concept cu un conținut și semnificație juridică complexe, care în timp au trebuit nu numai proclamate, dar și garantate.

Cea de a doua explicație ține de frumusețea și expresivitatea limbajului juridic care valorifică atât sensul inițial, cât și tradiția. Din această perspectivă, Tudor Drăganu subliniază că, deoarece Constituția României utilizează noțiunea de libertăți, fără să precizeze dacă este vorba de libertăți individuale sau publice, ea va trebui înțeleasă ca incluzând amândouă aceste categorii de libertăți¹.

Tradițional, drepturile omului și cetățeanului sunt denumite „libertăți publice”², expresie care este mai cuprinzătoare, ea evocă atât libertățile, cât și drepturile omului (cetățeanului), precum și faptul că acestea aparțin dreptului public și în mod special dreptului constituțional, fiind, astfel, supuse unui regim juridic aparte.

Nu sunt lipsite de importanță nici alte explicații cu privire la terminologia utilizată, deoarece în conținutul noțiunilor pot fi identificați termeni precum „putere”, „prerogativă”, „facultate”, „posibilitate juridică”, expresii între care, pe anumite planuri și în anumite limite, pot fi stabilite spații de interferență.

Noțiunea de „putere” presupune capacitatea de a acționa, fiind cel mai adesea folosită când sunt analizate funcțiile puterii de stat, motiv pentru care apreciem că includerea acestui termen în conceptul de libertate publică este inadecvat.

---

¹ T. Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, vol. I, p. 156.

² Spre exemplu, în Franța, autori precum Jean Morange își intitulează cursurile sau tratatele „Droit de l’homme et libertes publiques”, PUF, 1985 sau, pur și simplu, „Libertățile publice” ori C.A. Colliard, *Libertes publiques*, Dalloz, 1989; J.P. Costa, *Les libertes publiques en France et dans le monde*, Les Editions STH 1986; J. Rivero, *Libertes publiques* (2t), PUF Col. „Themis”, 1995 și exemplele pot continua. Ele fac obiectul unei materii autonome în programa facultăților de drept.

Posibilitatea reprezintă o realitate virtuală, viitoare, fiind foarte aproape de „facultate”, noțiune care, de asemenea, se plasează în domeniul unei creații viitoare.

Din aceste motive, cele două noțiuni ar putea crea unele confuzii în raport cu libertățile publice ca drepturi subiective, deoarece sunt valori cristalizate, determinate, actuale, nu valori în devenire.

De aceea, cel mai indicat și justificat, cum de altfel se apreciază și în doctrină, în scopul evitării confuziilor este de preferat ca în definiția drepturilor fundamentale „să se utilizeze noțiunea de prerogativă ca împuternicire dată de lege titularului unui drept subiectiv”¹.

Uneori se folosește și expresia „instituția drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale”², înțelegând prin aceasta un grup de norme juridice unite prin obiectul lor comun de reglementare.

În același timp, însă, se consideră că drepturile omului și libertățile publice nu se situează pe același plan și nu au același conținut. Autorul acestei delimitări apreciază că „drepturile omului reprezintă un minimum de prerogative necesar autodeterminării lui, iar libertățile publice sunt prerogative care asigură securitatea individului, protecția lui, semnificând adevărate creanțe pentru societate”³.

Identificarea gradelor de libertate a persoanei umane presupune abordarea realității juridice concrete care, spune autorul citat, „permite departajarea libertăților publice de drepturile omului”, ridicând cel puțin două probleme fundamentale, aceea a rațiunii de a fi a statului ca titular al suveranității juridice și raportul pe care acesta îl are cu persoana fizică.

Indiferent cum le vom numi, se poate constata că nu există deosebire juridică între drepturile omului (cetățeanului) și libertățile publice, toate sunt drepturi subiective, aparțin persoanei fizice, iar statul are obligația de a stabili condițiile de exercitare a acestora printr-un sistem juridic determinat și articulat în așa fel încât să asigure echilibrul între interesul general și exercițiul libertăților publice.

---

¹ *I. Deleanu*, Instituții și proceduri constituționale, Ediție revăzută, completată și actualizată, Ed. Servo-Sat, Arad, 2001, p. 22.

² *I. Muraru, E.S. Tănăsescu*, Drept constituțional și instituții politice, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 151 și urm.

³ *J. Morange*, Droits de l'homme et les libertés publiques, P.U.F., Paris, 1985, p. 146.

În decursul istoriei s-au folosit, pe lângă categoria de „libertăți publice”, noțiuni precum „drepturi ale omului” și „drepturi fundamentale”, expresii care, deși se află într-o strânsă corelație, totuși, folosind rigurozitatea terminologiei juridice, care reprezintă limbajul dreptului, acești doi termeni nu se confundă.

În privința drepturilor omului vom reține explicația potrivit căreia „acestea evocă drepturile ființei umane înzestrate cu rațiune și conștiință, căreia îi sunt recunoscute drepturile sale naturale, ca drepturi inalienabile și imprescriptibile”¹.

Omul, însă, într-o societate organizată în stat, se prezintă din punct de vedere juridic sub trei ipostaze: cetățean, străin sau apatrid.

Ca atare, în planul realității juridice dintr-un stat (realitate juridică internă), omul devine cetățean, drepturile sale sunt proclamate și garantate prin Constituția statului al cărui cetățean este sub denumirea de drepturi (libertăți) cetățenești.

Libertățile publice își au izvorul în dreptul public francez, caracterizând „legicismul francez”², în conținutul căruia legea este considerată expresia suveranității naționale, iar protecția libertăților publice se realizează mai ales față de autoritățile executive sau ale administrației.

Din această perspectivă, în dreptul public francez, libertățile publice sunt consacrate la nivel „infralegislativ sau legislativ”³ și operează ca limite ale prerogativelor puterii executive sau administrative și, în mod special, ale competențelor de natură „polițienească, determinând o mai precisă definiție, în concret, a unor activități ale autorităților administrative sau executive”⁴.

Ceea ce este caracteristic expresiei „libertăți” se exprimă prin ideea potrivit căreia este vorba de o sferă de autonomie a individului și de posibilitatea sa de a acționa liber, iar expresia „publice” indică natura lor de drept public, fiind, deci, opozabile mai ales autorităților publice.

---

¹ I. Muraru, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Actami, București, 1998, 168.

² J. Rivero, *Libertés publiques*, P.U.F., Paris, 1954, p. 10.

³ I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Drept constituțional și instituții politice*, ed. a 11-a, Ed. All Beck, București, 2003, vol. I, p. 142.

⁴ L. Favoreu și colectiv, *Droits et libertés fondamentales*, Ed. Dalloz, 2000, Paris, p. 12 și urm.

Prin urmare, definind libertățile publice, vom preciza că acestea sunt „acele drepturi subiective ale cetățenilor, esențiale pentru viața, libertatea și demnitatea acestora, indispensabile pentru libera dezvoltare a personalității umane, drepturi stabilite prin Constituție și garantate prin Constituție și legi”¹.

---

¹ *I. Muraru, Protecția...*, p. 8.